

Praktikum pozorovania

Zameranie na pozorovateľ'a

“Pozorovateľ nemôže sám zabezpečiť uspokojivý stupeň spoľahlivosti, stálosť, internú konzistentnosť ani presnosť pozorovania. Narušenie týchto aspektov môžu spôsobiť situačné faktory, pozorované osoby, typ pozorovaného správania, osoba pozorovateľa a použitá schéma pozorovania.”

(Maršalová, Mikšík, 1990)

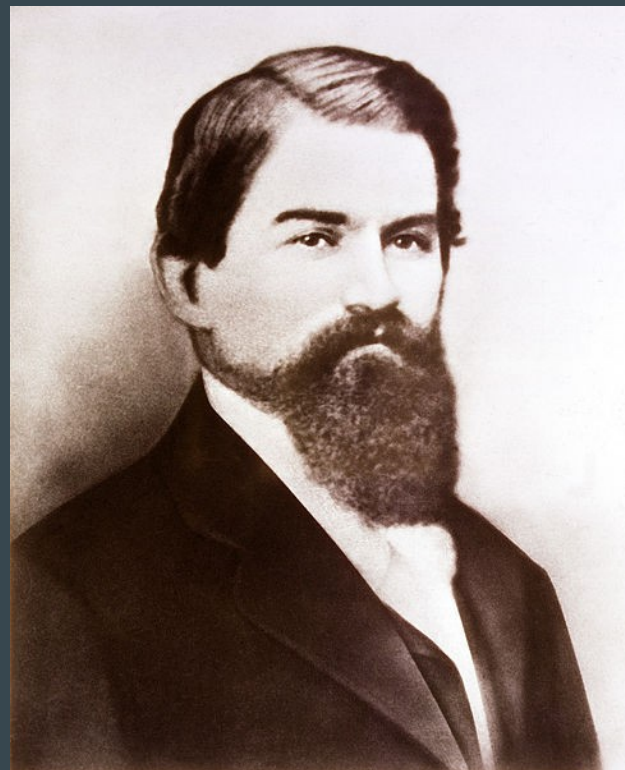
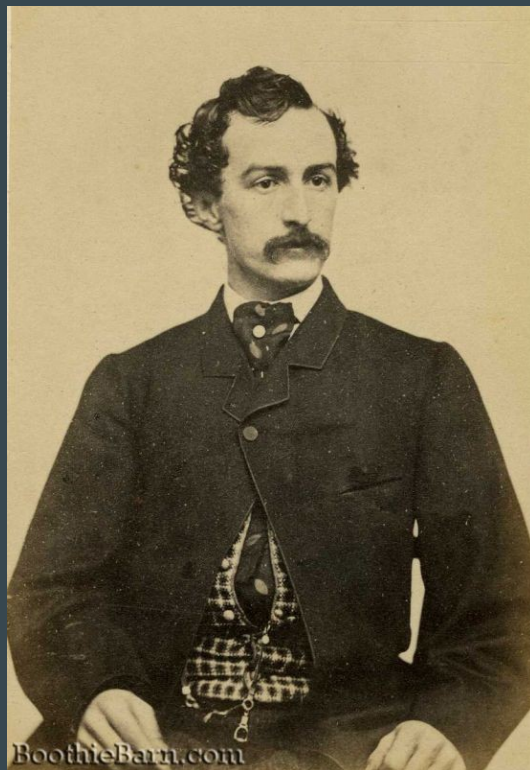

Nácvik pozorovateľa a poučenie

- popis situácie
- popis účastníkov
- formy správania a ich charakteristiky
- priebežné udalosti prichádzajúce do úvahy
- čo bude hlavným predmetom pozorovania
- aké sú požiadavky na pozorovateľa
- akých chýb sa má vyvarovať
- zoznámenie sa s kategóriami pozorovania, ich operacionálnej a konceptuálnej definície

reaktivita pozorovateľa - ak si pozorovateľ uvedomuje, že je pod kontrolou, jeho výkon sa zlepšuje

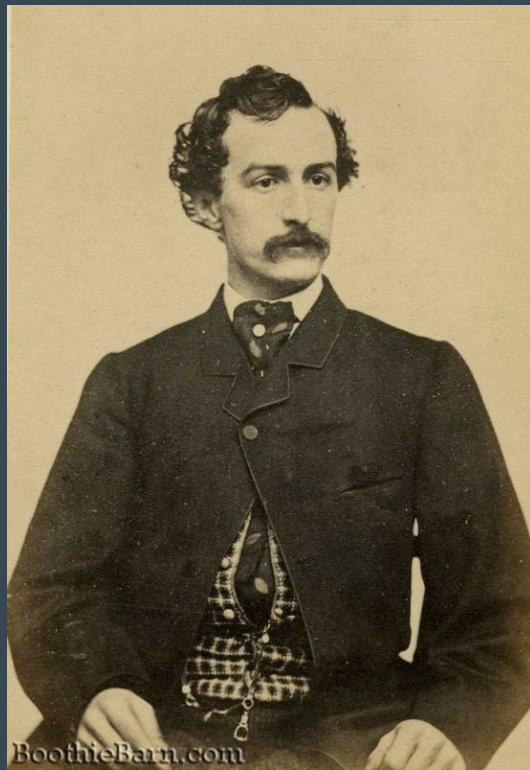
Aké charakteristiky by ste jednotlivým osobám pripísali? Kto je Vám sympatický?

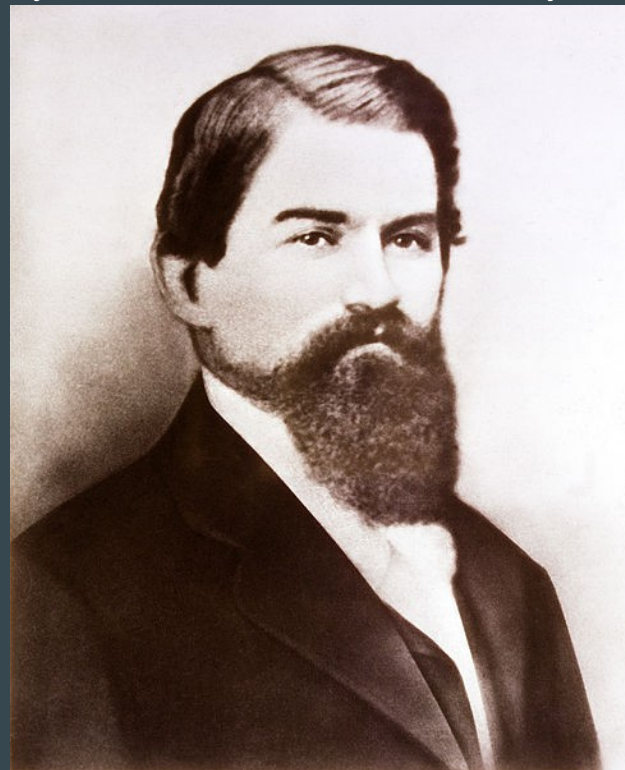
Nathan Bedford Forrest
generál konfederácie, v
Amerike národný vodca
KKK

John Wilkes Booth
vrah prezidenta Abrahama
Lincolna

John Stith Pemberton
vynálezca a zakladateľ Coca coly

Herbert Aaron Hauptman
Nobelova cena za chémiu

Roman Polanski
Režisér

John Wayne Gacy
Sériový vrah

Valentina Tereshkovova
Prvá žena vo vesmíre

Stacey Castor
Zavraždila manžela pre peniaze

Jodie Williams
Humanitárna pracovníčka
Nobelova cena za mier

Postoj

Stereotypy

Bias

Prvý dojem

Chyby pozorovania

FAT

SOMEWHERE
COLD

RACISTS

DRUGGIES

IRA

SHEEP

IKEA

SOVIETS

EGG
FRIED
RICE

PAKISTAN

CURRY

EX-CONS

GOOD
AT
FOOTY

FET

PENGUINS

the world map
of stereotypes
and ignorance

Stereotypy

- navyklý způsob jednání; automaticky používaný pohybový, mluvní nebo myšlenkový návyk; jeho změna je nesnadná, provázená nelibými emocemi, jako je tomu u parazitních slov, způsobu chůze
- dynamický - automatizácia
- genderový - zjednodušující popisy maskulinity a femininity, představa o “správném” chování a postojích jedinců podle příslušnosti k biologickému pohlaví
- sociální - souhrn úsudků o osobnostních rysech nebo tělesných charakteristikách celé skupiny lidí; umožňuje rychlé zpracování a uložení informací za cenu jejich zkreslení

Postoj

- hodnotící vztah vyjádřený sklonem ustáleným způsobem reagovat na předměty, osoby, situace a na sebe sama
- postoje jsou součástí osobnosti
- předurčují poznání, chápání, myšlení a cítění
- relativně trvalé
- získávají se v průběhu života prostřednictvím vzdělávání a širšími sociálními vlivy.

Postoj

individuální mentální proces, determinující odpověď jedince v sociální realitě, která ho obklopuje.

súbor postojov a nie izolované jednotky

vždy obsahuje hodnotiacu zložku voči určitému objektu

- rozhodovanie
- správanie
- identita
- hodnoty
- vnímanie, spracovanie podnetov a interpretácia

(hodnoty, názory, presvedčenia)

(Kollárik, 2008)

Postoj - zložky a účel

Kognitívna

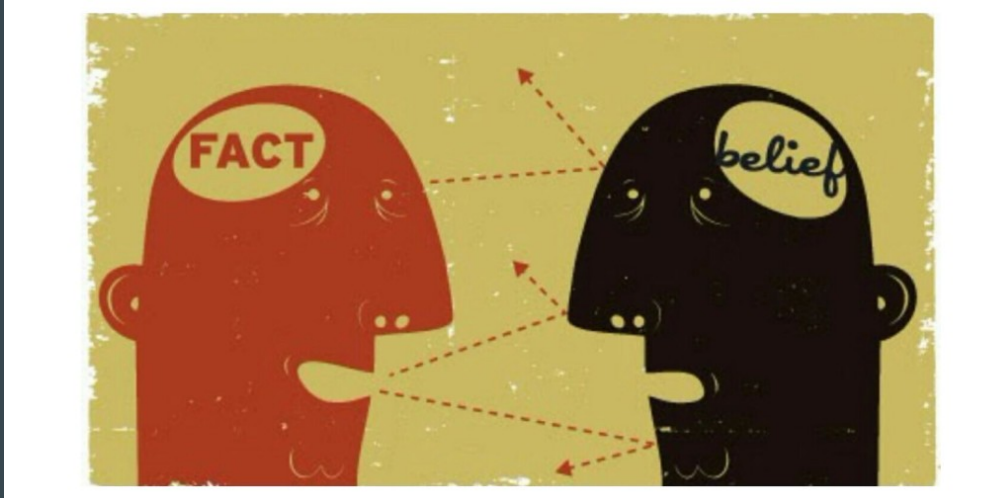
Emocionálna

Behaviorálna

- Organizujú poznanie a vytvárajú naše preferencie v hodnotení a správaní
- Postoje slúžia vyšším psychickým potrebám

Bias

1. předsudek, předpojatost
2. přeneseně špatný vliv
3. nereprezentativní výběr osob do výzkumného souboru
4. zkreslení

- The Daning-Kruger Effect
- Confirmation Bias
- Self-Serving Bias
- The Curse of Knowledge
- Optimism/ Pessimism Bias
- The fundamental Attribution Error
- In-Group Bias
- Bias Blind Spot
- False Consensus Bias

Předsudek

- předpojatost, názorová strnulost
- emočně nabitý
- kriticky nezhodnocený úsudek a z něj plynoucí postoj
- názor přijatý jedincem nebo skupinou
- může se vztahovat k čemukoli
- nezávisí na okamžité situaci a neopírá se o porozumění

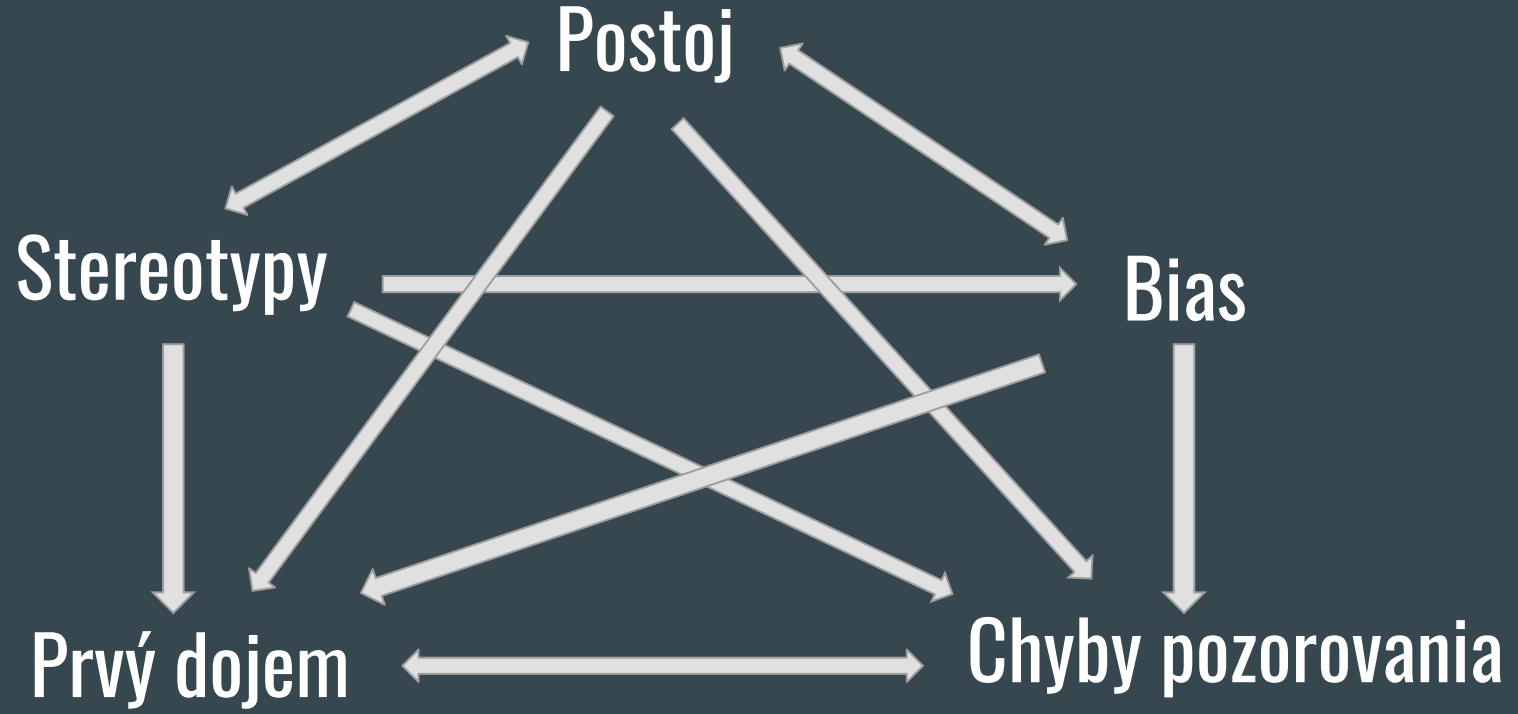
První dojem

- hodnocení vznikající při prvním setkání se situací, jevem nebo člověkem
- složen z afektivního postoje, okamžitého soudu o pozorovaném a z asociačního spojení s rysy a podobou pozorovaného
- často obsahuje předsudky
- závisí na
  - schopnostech pozorovatele
  - druhu posuzované vlastnosti
  - osobitosti posuzovaného

Chyby pozorovania

- Haló- efekt
- Logická chyba
- Chyba zhovievavosti / prísnosti
- Chyba centrálnej tendencie
- Chyba kontrastu
- Chyba blízkosti
- Skreslenie v smere očakávania
- Efekt primárnosti / novosti

Heuristiky

Kognitivne skratky

řešení úloh neformálními a zkratkovitými postupy, které jsou založeny na zkušenosti, případně intuici, zkrácený postup uvažování

- dostupnosti - typické příklady
- kognitivní - zjednodušený model světa a postup myšlení
- reprezentativnosti - pravděpodobnost

Odkazy pre záujemcov

[Test your bias](#)

[TED talk - Should you trust your first impression?](#)

[TED talk - Can prejudice ever be a good thing?](#)

Odkazy

Hartl, P. & Hartlová, H. (2010). *Velký psychologický slovník*. Portál. ISBN 978-80-7367-686-5.

Kollárik, T. (2008). *Sociálna psychológia*. Univerzita Komenského v Bratislave. ISBN 987-80-223-2479-3.

Maršalová, L., Mikšík, M. (1990) *Metodológia a metódy psychologického výskumu*, 227-267. Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

<https://www.youtube.com/watch?v=QopLyT7JeoA>

Zdroje obrázkov

https://bdn-data.s3.amazonaws.com/blogs.dir/104/files/2009/01/observer_inside_illo.jpg

<https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/democratsabroad/pages/14182/attachments/original/1510067247/stereotype.jpg?1510067247>

<https://www.englishdigitalacademy.com/wp-content/uploads/2019/10/Copy-of-Copy-of-Copy-of-Copy-of-Copy-of-@AUDIO-LESSON-1.png>

https://cacm.acm.org/system/assets/0003/1294/051818_CACMpg55_Bias-on-the-Web.large.jpg?1526657637&1526657637

https://hackernoon.com/hn-images/1*FUJ8ouU2t0ZRewwIQAxj1w.jpeg

https://paleofoundation.com/wp-content/uploads/2019/06/Heuristics-Reducing-Consumer-Decision-Friction-1-1200x800_c.png

<https://www.lawyersgunsmoneyblog.com/wp-content/uploads/2015/04/nathan-bedford-forrest-1-sized.jpg>

<https://i.pinimg.com/originals/27/22/c3/2722c39448628bd5e502acc6c466e995.jpg>

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/98/John_Pemberton.jpg

<https://www.nobelprize.org/images/hauptman-13368-content-portrait-mobile-tiny.jpg>

<https://imagesvc.meredithcorp.io/v3/mm/image?url=https%3A%2F%2Fpeople.com.files.wordpress.com%2F2017%2F11%2Ftate-polanski-1.jpg&w=400&c=sc&poi=face&q=85>

<https://i.pinimg.com/originals/0b/f2/73/0bf27311e24f179f2f0bfa2a230b6202.jpg>

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b3/RIAN_archive_619146_Soviet_pilot-cosmonaut_Valentina_Tereshkova.jpg

https://murderpedia.org/female/C/images/castor_stacey/stacey-castor-10.jpg

<https://famousbio.net/data/uploads/peoples/73/NzA3Mw-jody-williams-1.jpg>

<https://i.ebayimg.com/images/g/J5UAAOSwVtZaODRk/s-l300.jpg>

<https://images.theconversation.com/files/88393/original/image-20150714-21701-1rnlgep.jpg?ixlib=rb-1.1.0&q=45&auto=format&w=926&fit=clip>

<https://steamuserimages-a.akamaihd.net/ugc/544139766928579999/5E8DC082C23BA7C63DD9A5D13BDBD4403927EC1D/>

https://4.bp.blogspot.com/-zvImSYWg-7M/VM5FnBlp8NI/AAAAAAAAAhk/H1C9QT_QYcs/s1600/ruha.jpg